

<https://www.gelderlander.nl/nijmegen/tbs-er-neemt-vaker-de-benen-uit-frustratie-ze-voelen-zich-gekooid-a60ed101/>

De Gelderlander, 12 oktober 2019

Harm Graat; Henk van Gelder 13-10-19, 13:59

Tbs'er neemt vaker de benen uit frustratie: 'Ze voelen zich gekooid'

NIJMEGEN - Tbs'ers die de benen nemen, doen dat vaker uit protest. Dat stelt strafrechtadvocaat Jan-Jesse Liefink. Hij staat vaak tbs'ers bij en heeft zo'n vijftien cliënten in de Nijmeegse Pompekliniek zitten. „Tbs'ers die vluchten voelen zich vaak gekooid en hebben bovendien niet het gevoel dat ze effectief worden behandeld.”

Volgens advocaat Liefink, tevens bestuurslid van de Vereniging van tbs-advocaten, komt het vaker voor dat tbs'ers vanwege frustratie en uitzichtloosheid niet terugkeren van verlof of proberen te ontsnappen.

De meesten weten dat een vluchtpoging ertoe kan leiden dat ze een minstens een jaar niet op verlof mogen. „Sommigen nemen dat voor lief. Onder meer uit protest tegen de stroperigheid in de tbs. De voorwaarden voor verlof worden steeds strenger. Bijvoorbeeld het moeten innemen van medicatie.”

Fenomeen van de gekooide vogel

De toegangspoort van de Pompekliniek. © Bert Beelen

Strafrechter Yvo van Kuijk herkent het beeld. „Dat is het fenomeen van de gekooide vogel. De vogel wil er altijd uit, al is het maar even. Het kan ook zijn dat de tbs-gestelde denkt: ‘Ik ben niet recidivegevaarlijk, maar ze willen dat niet van mij aannemen. Als ik me buiten kan ophouden zonder te recidiveren dan kunnen ze mij daarna geen verlov meer weigeren. Die denktrant kom ik ook tegen.”

De recente vlucht van zedendelinquent Ronald van Z. doet zijn wenkbrauwen fronsen. „Dat is begeleid verlov. Daar is toch iemand bij?” De toestemming voor het verlov is verleend door het Adviescollege Verloftoetsing tbs (AVT). Had dat wel mogen gebeuren?

„Je kunt niet zonder meer zeggen dat er ten onrechte verlov is verleend. Dat wordt heel uitvoerig bekeken door juristen en gedragsdeskundigen”, zegt Van Kuijk. Hij was plaatsvervangend voorzitter van het college dat de minister adviseert.

De verlofmachtiging geldt in beginsel voor een jaar. De aanvraag wordt door het AVT heel kritisch bekeken, stelt hij. „Maar dat is altijd een toetsing op papier. Het is belangrijk voorafgaand aan het daadwerkelijk verlov goed te kijken naar de concrete situatie. Zit de patiënt goed in zijn vel? Zijn er recentelijk conflicten of spanningen geweest? Die beoordeling is aan de kliniek.”

Enkelband

De Inspectie Justitie en Veiligheid doet landelijk onderzoek naar de besluitvorming in de zes tbs-klinieken over het verlenen van vrijheden en verloven. Doel is het aantal incidenten te verminderen.

Het tbs-stelsel is niet waterdicht, zegt advocaat Liefink. Het inschatten van risico’s en vluchtgevaar op basis van iemands gedrag is lastig. Van mensen die al heel lang binnen zitten, wordt het moeilijker het recidivegevaar in te schatten, zegt de tbs-deskundige. Weggelopen tbs’ers plegen bijna nooit direct misdrijven. Van Kuijk: „Er zijn tienduizenden verlofbewegingen per jaar, met slechts enkele tientallen onttrekkingen. Een heel beperkt aantal levert ernstige recidive op.”

Elk nieuw incident leidt meestal wel tot extra veiligheidsmaatregelen. In de Tweede Kamer klinkt na de vlucht van Van Z. nu de roep om enkelbanden. Van Kuijk is daar niet op voorhand tegen. Men moet zorgvuldig uitzoeken of dat praktisch haalbaar is, zegt hij.

„Het zal een kostbaar en bewerkelijk instrument zijn. Het vervelende van een enkelband is dat je dubbelhartig vertrouwen verleent. Je geeft wel verlov, maar ja, je vertrouwt het niet helemaal. Dat is ook een signaal dat je uitzendt. Naar een tbs'er kan het een negatief effect hebben in de behandelrelatie.”

Enkelband slecht idee

Advocaat Liefink onderschrijft dat. Hij vindt een enkelband een slecht idee. „Het biedt louter schijnveiligheid, want een enkelband is makkelijk door te knippen. Het zal een onttrekking niet voorkomen.”

Tbs-gestelden werken stap voor stap aan hun terugkeer in de samenleving, zegt Van Kuijck. „Je kunt niet resocialiseren zonder echt in het water te duiken. Op het droge kun je niet leren zwemmen.”

Vreselijkste misdrijven

Van Kuijck was jarenlang (tot 2016) voorzitter van de penitentiaire kamer van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden. Daar kunnen terbeschikkinggestelden in beroep gaan tegen verlenging van hun tbs. Sinds 1989, eerst bij het Openbaar Ministerie en later als rechter, is hij betrokken bij tbs. In dertig jaar werd hij met de vreselijkste misdrijven geconfronteerd. Toch kunnen gevaarlijke mensen na een intensieve behandeling doorgaans weer verder.

Bij tbs denken veel mensen aan gewetenloze psychopaten, maar dat is een minderheid, betoogt hij. „De meeste tbs'ers hebben een stoornis die ons allemaal kan treffen. Door een slechte start in het leven hebben zij zich vaak niet goed kunnen hechten aan anderen. Dat leidt tot ernstige scheefgroei en kan hen, onder omstandigheden, denk aan een crimineel milieu of een drugsverslaving, gevaarlijk maken. De behandeling is erop gericht dat gevaar te minimaliseren.”

Forensische zorg onder druk

De forensische zorg staat onder druk. Onderzoeksbureau AEF schetste vorig jaar een zorgwekkend beeld. Er is een tekort aan goed personeel, dat gebukt gaat onder zware administratieve lasten. Door de krapte op de arbeidsmarkt en het slechte imago van de tbs zijn goede mensen moeilijk te vinden.

Tegelijk worden de problemen en stoornissen complexer. 'Behandelaren zeggen steeds minder toe te komen aan de noodzakelijke behandeling', aldus het rapport.

Drugs verstoren het behandelklimaat. In bijna alle incidentenrapportages van tbs'ers komt naar voren dat drugs voor onveiligheid zorgen. Het drugsvrij krijgen van klinieken lijkt onbegonnen werk.